

Processes Influencing Democratic Ownership and Participation

PIDOP

Procesy ovlivňující demokratické občanství a
participaci

Zuzana Petrovičová & Jan Šerek

24/11/2011

- Mezinárodní výzkumný projekt (2009-2012) financovaný Evropskou komisí
- 8 evropských zemí – Belgie, ČR, Itálie, Německo, Portugalsko, Švédsko, Turecko a Velká Británie
- Zkoumání procesů, které ovlivňují demokratické občanství a participaci
- Interdisciplinární projekt - psychologie, politologie, sociologie, sociální politika a pedagogika.

- Zaměření:
  1. kontextuální faktory působící na makro úrovni
  2. přímé sociální faktory
  3. psychologické faktory - kognitivní faktory, motivace, postoje a identita)
- Studium psychologie jednotlivců - zkoumání psychologických procesů, které představují *mechanismus*, skrze nějž působí přímé sociální a kontextuální (makro úrovně) faktory na občanskou a politickou angažovanost a participaci.

Empirická část projektu

- 2 Fáze
  1. Kvalitativní fáze – skupinové (focus groups) a individuální rozhovory
tři cílové skupiny, dvě věkové kategorie = 12 skupin
  2. Kvantitativní fáze – příprava dotazníku, pilotáž, sběr a analýza dat

Kvalitativní část – skupinové rozhovory

- Témata:
  - význam občanství, občanská angažovanost a participace, zdroje informací o společenských a politických tématech

Výskumná otázka

- Ako mladí ľudia rozumejú pojmom občianstvo a občianska angažovanosť?
- Aké sú rozdiely medzi etnickými a vekovými skupinami?
- pološtrukturovaný rozhovor

Výskumný súbor

- Focus groups – ohniskové skupiny (N=89)
- Vek 16-18 a 20-26 rokov

Majority	4 skupiny	N=29
Roma	5 skupiny	N=28
Ukrainians	5 skupiny	N=26

Občianstvo

- Právna dimenzia
  - Vek - 18 let, trvalý/dlhodobý pobyt v ČR, ekonomický aspekt – práca, platenie daní
- Osobná dimenzia
  - Ohľaduplnosť, slušnosť, každodenné chovanie
- Práva a povinnosti
  - Právo na názor, právo voliť
  - Dodržovanie zákonov

Občianstvo

■ Majorita x Minority

• Ukrajinci

- Právna vs. Osobná dimenzia občianstva
- Doba pobytu v ČR
- Každodenné skúsenosti – na trhu práce, pri cestovaní, s imigračnými zákonmi

"z toho oficiálneho hľadiska, že jo, treba se necítim plnoprávným, pretože prostě treba volit nemůžu, ani cestovat s kamarádama. Když jsem třeba někam jezdil, tak jsme museli třeba mít někam víza, oni ne. Ale jinak třeba jako takhle na názory, anebo takhle, tak to jo. "

„Takže jakoby všechny kamarády a takhle okolí a prostě asi no a co všechno to bylo tady, takže jakoby spíš se cejtím jako občan České republiky, i když to tak není.“

Občianstvo

- **Majorita x Minority**
- Romové
  - Reakcia na negatívne stereotypy
  - Občianstvo v termínoch práv a povinností

[Otázka]: “Čo pre vás znamená byť občanom? Kto to je občan?”

P1: “človek ktorý žije v českej republike”

P2: “...pracuje”

P3: “někdo kdo má nárok na státní občanství”

P4: “dodrzuje zákony a pravidla, jako školský zákon třeba...”

P5: “chovat se slušně, být tolerantní”

Občianstvo

- **16-18 rokov x 20-26 rokov**
  - Právna hranica 18 rokov, povinnosti v škole/práci, braný vážne staršími ľuďmi

„...človek do patnásti jako že asi úplně plnoprávnej není, protože na něj dá hodně málo lidí, a jako si myslím, že tam je to takový, že ať si říká cokoliv, tak to není nějak braný na velkou váhu, no a pak od těch patnásti do těch osmnásti už se ty lidi na ně dívaj jako na dospělejšího člověka, kterej má svůj názor, takže už jako ho trochu berou na vědomí, a od osmnásti ho berou úplně jako dospělýho, prostě že už by měl vědět, co chce a jít si za tím a prostě už se s ním jedná úplně plnoprávně. Podle mého názoru, si myslím, že to tak jako bude asi. Fakt jak je to prostě podle těch hranic.“

Občianska a politická angažovanosť

- Formálne aj neformálne aktivity – ANO
- Radikálne aktivity – NIE

„Jako u týchhletých činů mě přijde, že jako když to má jenom ten smysl upozornit, a tak že se jako občas s tím dá polemizovat, jestli to je dobře, ale rozhodně je pak špatně, když to udělá jeden, tak to už ten svůj účel splnilo, ale když se přidaj další, tak už to nemá žádný smysl, už to je jenom agrese, bezúčelná. Ten čin, kdo to udělá první, tak upozorní. Ale ty další, to už prostě...“

Občianska a politická angažovanosť

- Formálne aj neformálne aktivity – ANO
- Radikálne aktivity - NIE
- Osobná dôležitost

„když jsem chodila na základku, tak potom já jsem byla v devítce a měli nám ji zrušit, udělat z toho zvláštní školu. Vyloženě bylo málo dětí, takže ... a rozdělit ty děcka do dalších škol. A to jsme právě začali, že se potom hlavně ti devátáci účastnili se těch schůzí na městském úřadě a podobně, kde se řešila naše škola, tak až potom jsme se věděli, že se to ruší, tak jsme se začali účastnit. Já dřív na schůzi, já bych nikdy nešla. Neměla jsem důvod.“

- Občianstvo: **DANÉ x VZATÉ**
GIVEN x TAKEN
- Ukrajinci
  - Občianstvo ako niečo čo si musia vziať
  - Plnoprávne občianstvo – spojené s naplnením práv a povinností jedinca
  - A tiež každodenných fungovaním v majoritnej spoločnosti
  - Majority
- Majorita
  - Občianstvo ako niečo čo je jedincovi dané, poskytuje príležitosti, ktoré môžu a nemusia byť využité
- Rómovia
  - Občianstvo ako oboje, dané aj vzaté
  - Legálny status – občan x diskriminácia a boj o rovnosť

Výzkumná otázka & participantů

- Co znamená občanská angažovanost pro mladé Romy v České republice?
- N = 28 (16 žen), 5 skupin
- věk 16-18 a 20-26 let

Témata (formy)

1. Každodenní angažovanost jako negace stereotypů
  - být angažovaný = být pozitivním příkladem
2. Rozsáhlejší angažovanost jako pomoc ostatním začlenit se do společnosti
  - někteří Romové hovořili o monotematicčnosti své angažovanosti
  - větší efektivita Romů samotných

Témata (proces)

3. Sociální prostředí člověka jako určující faktor
  - rodina
  - již aktivní vzory (příbuzní, přátelé, členové organizací), které nabízejí nové příležitosti
  - socioekonomické podmínky

4. Změny v osobní perspektivě
  - absolutistický přístup – skupina, nebo trvalé charakteristiky společnosti
  - širší kontext, více příčin

Témata (důsledky)

5. Dilemata romských aktivistů

- mezi Romy a majoritou – nedůvěra, nutnost obhajovat jednu skupinu před druhou
- vnímaná očekávání majority
- uznání majoritou za „ne-stereotypního Roma“
  - zástupce, obhájce celé skupiny
  - identita „dobrého Roma“, plnitele očekávání majority
- skepse, vyhoření

Diskuze

- angažovanost je neoddělitelná od socioekonomických podmínek
- teorie sociopolitického vývoje (Watts)
- vyrovnávání se s negativními stereotypy jako důležitá součást identity minorit (Way) – vyplatí se být pozitivním příkladem?